EIROPAS PARLAMENTS

2004 *2009*

Kultūras un izglītības komiteja

2008/0140(CNS)

20.1.2009

ATZINUMS

Sniegusi Kultūras un izglītības komiteja

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejai

par priekšlikumu Padomes direktīvai par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas
(COM(2008)0426 – C6-0291/2008 – 2008/0140(CNS))

Atzinumu sagatavoja: *Lissy Gröner*

PA_Legam

ĪSS PAMATOJUMS

Ar direktīvas par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas projektu Komisija vēlas papildināt Eiropas tiesību aktus līdztiesības jautājumu jomā.

Sakarā ar 1997. gada Amsterdamas Līguma reformu un jo īpaši Eiropas Kopienas Līguma 13. panta redakciju ES radās jaunas iespējas vienlīdzīgu iespēju politikas veidošanā. Rezultātā iepriekšejos gados jau spēkā stājušās četras direktīvas, kuras attiecas uz:

- vienlīdzīgu attieksmi pret nodarbinātību un profesiju[1];
- vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz darba iespējām, profesionālo izglītību un paaugstināšanu amatā, kā arī darba nosacījumiem[2];
- vienādas attieksmes principa ieviešanu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības[3];
- tādu principu īstenošana, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu[4].

Ievērojot vienlīdzīgas attieksmes principu, šeit jau ir formulēta liela daļa svarīgāko jēdzienu un principu. Tas attiecas uz jēdzieniem „tieša un netieša diskriminācija", „aizskaršana", „nevēlama izturēšanās" vai „norādījums diskriminēt" un pierādīšanas pienākuma parcelšana no prasītāja uz atbildētāju tiesisko strīdu gadījumā, atturošām, bet samērīgām sankcijām vai pasargāšanu no viktimizācijas (cietušā diskriminēšana ta iemesla dēļ, ka viņš iesniedzis sūdzību vai cēlis prasību). Šie pamatnoetikumi ir iekļauti arī šajā direktīvas projektā.

Šajā projektā runa ir par vienlīdzīgas attieksmes principa izvēršanu šādās sabiedriskās dzīves jomās:

- sociālā aizsardzība, ietverot sociālo drošību un veselības pakalpojumus,
- sociālie atvieglojumi,
- piekļuve sabiedriski pieejamām precēm un pakalpojumiem, tostarp mājoklim.

Tāpēc atzinuma sagatavotāja ierosina šādus grozījumus:

Diskriminācija dzimuma dēļ
Projekts ietver pašu būtiskāko elementu, kas līdztiesības politikā par nodarbinātību un piekļuvi precēm un pakalpojumiem ir pats svarīgākais: diskriminācijas aizliegums dzimuma dēļ. Atzinuma sagatavotāja ierosina attiecīgu direktīvas piemērošanas jomas paplašināšanu.

Piekļuve plašsaziņas līdzekļiem
Īpaši invalīdiem piekļuve plašsaziņas līdzekliem ir ļoti problemātiska. Atzinuma sagatavotāja uzskata, ka audiovizuālo pakalpojumu sniedzējiem vēl vairāk jāņem vērā vājdzirdīgo situācija. Digitālie audiovizuālie pakalpojumi tehniskā ziņā padara iespējamu tādu iespēju kā

[1] 2000/78/EK, pārstrādāta 2006. gadā
[2] 2002/73/EK
[3] 2000/43/EK
[4] 2004/113/EK

televīzijas programmu subtitrēšanu. Šis viedoklis ir formulēts arī Eiropas Parlamenta deklarācijā par visu sabiedriskās televīzijas programmu subtitrēšanu ES[1], un to vajadzētu pieņemt kā pašu par sevi saprotamu direktīvas sastāvdaļu.

Pieeja izglītībai
Direktīvas projekts uzsver subsidiaritātes principu un līdz ar to arī plašu dalībvalstu autonomiju izglītībā. Tomēr vēl būtu jāuzsver, ka dalībvalstīm, veidojot savu pašreizējo izglītības politiku, jāņem vērā minētā vienlīdzīgā attieksme attiecībā uz pieeju izglītībai, pat tad, ja konfesiju skolās nevienlīdzīgā attieksme ir pieļaujama reliģijas vai pasaules uzskata dēļ.

Vairākkārtēja diskriminācija
Vairākkārtēja diskriminācija ir situācija, kad diskriminācija notiek vairāku, pat pilnīgi dažādu iemeslu dēļ. Šo jēdzienu vajadzētu iekļaut direktīvā.

Īpaši tiesu prakse liecina par to, ka vairākumā dalībvalstu, izskatot sūdzības, nepietiekami ņem vērā ar vairākkārtēju diskrimināciju saistītās iesaistīto pušu piedzīvoto reālo diskrimināciju.

Veiktie petījumi ļauj secināt, ka vairākkārtēju diskrimināciju vistiešāk izjūt mazākumtautību grupu sievietes. Sabiedriskā realitāte prasa, lai tiktu veikti pasākumi, kas dotu iespēju sodīt par diskrimināciju dzimuma un invaliditātes dēļ.

GROZĪJUMI

Kultūras un izglītības komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteju ziņojumā iekļaut šādus grozījumus:

Grozījums Nr. 1

Direktīvas priekšlikums
Virsraksts

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
Priekšlikums Padomes direktīvai par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma ***vai*** dzimumorientācijas	Priekšlikums Padomes direktīvai par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma***,*** dzimumorientācijas ***vai dzimuma***.

[1] P6_TA(2008)0127.

Grozījums Nr. 2

Direktīvas priekšlikums
3. apsvērums

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
(3) Direktīvā ievērotas pamattiesības un pamatprincipi, kas jo īpaši nostiprināti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Hartas 10. pantā atzītas tiesības uz domas, apziņas un ticības brīvību; 21. pantā aizliegta diskriminācija, tostarp reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma ***vai*** dzimumorientācijas dēļ; un 26. pantā atzītas personu ar invaliditāti tiesības izmantot pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt viņu neatkarību.	(3) Direktīvā ievērotas pamattiesības un pamatprincipi, kas jo īpaši nostiprināti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Hartas 10. pantā atzītas tiesības uz domas, apziņas un ticības brīvību; 21. pantā aizliegta diskriminācija, tostarp reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma***,*** dzimumorientācijas ***vai dzimuma*** dēļ; un 26. pantā atzītas personu ar invaliditāti tiesības izmantot pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt viņu neatkarību.

Grozījums Nr. 3

Direktīvas priekšlikums
9. apsvērums

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
(9) Tāpēc tiesību aktos jāaizliedz diskriminācija reliģijas vai pārliecības, vecuma, invaliditātes ***un*** dzimumorientācijas dēļ virknē jomu ārpus darba tirgus, tostarp sociālajā aizsardzībā, izglītībā ***un*** piekļuvē precēm un pakalpojumiem un preču piegādē un pakalpojumu sniegšanā, ieskaitot mājokli. Tajos jāparedz pasākumi, lai nodrošinātu personām ar invaliditāti vienlīdzīgu piekļuvi ietvertajām jomām.	(9) Tāpēc tiesību aktos jāaizliedz diskriminācija reliģijas vai pārliecības, vecuma, invaliditātes***,*** dzimumorientācijas ***un dzimuma*** dēļ virknē jomu ārpus darba tirgus, tostarp sociālajā aizsardzībā, izglītībā***,*** piekļuvē precēm un pakalpojumiem un preču piegādē un pakalpojumu sniegšanā, ieskaitot mājokli***,*** ***kā arī piekļuvi plašsaziņas līdzekļiem***. Tajos jāparedz pasākumi, lai nodrošinātu personām ar invaliditāti vienlīdzīgu piekļuvi ietvertajām jomām.

Grozījums Nr. 4

Direktīvas priekšlikums
21. apsvērums

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
(21) Diskriminācijas aizliegums nedrīkst kavēt tādu pasākumu saglabāšanu vai pieņemšanu dalībvalstīs, kas paredzēti, lai novērstu vai kompensētu tos trūkumus, ar kuriem saskaras tādu personu grupa, kurām ir konkrēta reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums ***vai*** dzimumorientācija. Ar šādiem pasākumiem var atļaut tādu personu organizācijas, kurām ir konkrēta reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums ***vai*** dzimumorientācija, ja to galvenais mērķis ir veicināt minēto personu īpašās vajadzības.	(21) Diskriminācijas aizliegums nedrīkst kavēt tādu pasākumu saglabāšanu vai pieņemšanu dalībvalstīs, kas paredzēti, lai novērstu vai kompensētu tos trūkumus, ar kuriem saskaras tādu personu grupa, kurām ir konkrēta reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums***,*** dzimumorientācija ***vai dzimums***. Ar šādiem pasākumiem var atļaut tādu personu organizācijas, kurām ir konkrēta reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums***,*** dzimumorientācija ***vai dzimums***, ja to galvenais mērķis ir veicināt minēto personu īpašās vajadzības.

Grozījums Nr. 5

Direktīvas priekšlikums
23. apsvērums

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
(23) Personām, kas diskriminētas reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma ***vai*** dzimumorientācijas dēļ, jānodrošina pienācīgi tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Lai nodrošinātu efektīvāku aizsardzību, apvienībām, organizācijām un citām juridiskām personām jābūt pilnvarotām piedalīties procesos, tostarp upura vārdā vai tā atbalstam, neskarot valstu procesuālos noteikumus attiecībā uz pārstāvību un aizstāvību tiesā.	(23) Personām, kas diskriminētas reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma***,*** dzimumorientācijas ***vai dzimuma*** dēļ, jānodrošina pienācīgi tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Lai nodrošinātu efektīvāku aizsardzību, apvienībām, organizācijām un citām juridiskām personām jābūt pilnvarotām piedalīties procesos, tostarp upura vārdā vai tā atbalstam, neskarot valstu procesuālos noteikumus attiecībā uz pārstāvību un aizstāvību tiesā.

Grozījums Nr. 6

Direktīvas priekšlikums
24. apsvērums

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
(24) Ja ir prima facie diskriminācijas gadījums, jāpielāgo noteikumi par pierādīšanas pienākumu; lai efektīvi piemērotu vienlīdzīgas attieksmes principu un ja ir iesniegti pierādījumi par šādu diskrimināciju, pierādīšanas pienākums jāuzliek atbildētājam. Tomēr atbildētājam nav jāpierāda, ka prasītājs ir piederīgs konkrētai reliģijai vai pārliecībai, tas ir ar konkrētu invaliditāti, tam ir konkrēts vecums ***vai*** konkrēta dzimumorientācija.	(24) Ja ir prima facie diskriminācijas gadījums, jāpielāgo noteikumi par pierādīšanas pienākumu; lai efektīvi piemērotu vienlīdzīgas attieksmes principu un ja ir iesniegti pierādījumi par šādu diskrimināciju, pierādīšanas pienākums jāuzliek atbildētājam. Tomēr atbildētājam nav jāpierāda, ka prasītājs ir piederīgs konkrētai reliģijai vai pārliecībai, tas ir ar konkrētu invaliditāti, tam ir konkrēts vecums***,*** konkrēta dzimumorientācija ***vai dzimums***.

Grozījums Nr. 7

Direktīvas priekšlikums
1. pants

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
Direktīvā izveidota sistēma, lai apkarotu diskrimināciju reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma ***vai*** dzimumorientācijas dēļ un dalībvalstīs īstenotu vienlīdzīgas attieksmes principu ārpus nodarbinātības un profesijas jomas.	Direktīvā izveidota sistēma, lai apkarotu diskrimināciju reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma***,*** dzimumorientācijas ***vai dzimuma*** dēļ un dalībvalstīs īstenotu vienlīdzīgas attieksmes principu ārpus nodarbinātības un profesijas jomas.

Grozījums Nr. 8

Direktīvas priekšlikums
2. pants – 2. punkts – b apakšpunkts

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
b) netieša diskriminācija notiek tad, ja šķietami neitrāls noteikums, kritērijs vai prakse īpašā veidā nelabvēlīgāk ietekmē personas, kuras ir piederīgas konkrētai reliģijai vai pārliecībai, tās ir ar konkrētu	b) netieša diskriminācija notiek tad, ja šķietami neitrāls noteikums, kritērijs vai prakse īpašā veidā nelabvēlīgāk ietekmē personas, kuras ir piederīgas konkrētai reliģijai vai pārliecībai, tās ir ar konkrētu

invaliditāti, tām ir konkrēts vecums ***vai*** konkrēta dzimumorientācija salīdzinājumā ar citām personām, ja vien minētais noteikums, kritērijs vai prakse nav objektīvi attaisnota, pamatojoties uz likumīgu mērķi, un līdzekļi šā mērķa sasniegšanai ir atbilstoši un vajadzīgi.	invaliditāti, tām ir konkrēts vecums**,** konkrēta dzimumorientācija ***vai dzimums*** salīdzinājumā ar citām personām, ja vien minētais noteikums, kritērijs vai prakse nav objektīvi attaisnota, pamatojoties uz likumīgu mērķi, un līdzekļi šā mērķa sasniegšanai ir atbilstoši un vajadzīgi.

Grozījums Nr. 9

Direktīvas priekšlikums
2. pants – 2. punkts – ba apakšpunkts (jauns)

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
	ba) vairākkārtēja diskriminācija ir tad, ja kādu personu vienlaicīgi diskriminē vairāku 1. pantā minēto iemeslu dēļ, un šie iemesli akumulējas;

Grozījums Nr. 10

Direktīvas priekšlikums
2. pants – 2. punkts – bb apakšpunkts (jauns)

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
	bb) ja ir diskriminējoša attieksme vairāku 1. pantā minēto iemeslu dēļ, šādu diskriminējošu attieksmi var atzīt par pamatotu tikai tad, ja šis pamatojums attiecas uz visiem tiem iemesliem, kuru dēļ ir diskriminējoša attieksme;

Grozījums Nr. 11

Direktīvas priekšlikums
2. pants – 2. punkts – bc apakšpunkts (jauns)

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
	bc) piemērojot vienlīdzīgas attieksmes principu saskaņā ar Līguma 13. pantu, Kopienas pienākums ir apkarot vairākkārtēju diskriminēšanu, kura notiek

vairāku Līguma 13. pantā minēto iemeslu dēļ.

Pamatojums

Vairākkārtējas diskriminācijas jēdziens radies 2001. gadā saistībā ar ANO Vispasaules konferenci Dienvidāfrikā par rasisma tēmu, un tas attiecas uz diskriminējošu attieksmi saistībā ar vairākām diskriminējošām pazīmēm (piemēram, ebreju sieviešu diskriminēšana to dzimuma dēļ vai viņu reliģijas (jūdaisms) dēļ, vai arī abu šo iemeslu dēļ; homoseksuāla kurdu vīrieša diskriminēšana etniskās izcelsmes (kurds) vai viņa dzimumorientācijas (homoseksuāls) dēļ, vai arī abu šo iemeslu dēļ.

Grozījums Nr. 12

Direktīvas priekšlikums
3. pants – 1. punkts – da apakšpunkts (jauns)

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
	da) piekļuvi plašsaziņas līdzekļiem.

Pamatojums

Eiropas Savienībai jānodrošina, ka visiem tās iedzīvotājiem ir vienlīdzīga piekļuve informācijai, plašsaziņas līdzekļiem, izglītībai un kultūras priekšmetiem. (Skat. arī — rakstisks ziņojums 0099/2007 par visu publisko televīzijas raidījumu nodrošināšanu ar subtitriem).

Grozījums Nr. 13

Direktīvas priekšlikums
3. pants – 3. punkts

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
3. Šī direktīva neskar dalībvalstu atbildību par mācību saturu, pasākumiem un izglītības sistēmu organizāciju, tostarp tādas izglītības nodrošināšanu, kas apmierina īpašas vajadzības. Dalībvalstis var paredzēt atšķirīgu attieksmi saistībā ar piekļuvi izglītības iestādēm reliģijas vai pārliecības dēļ.	3. Šī direktīva neskar dalībvalstu atbildību par mācību saturu, pasākumiem un izglītības sistēmu organizāciju, tostarp tādas izglītības nodrošināšanu, kas apmierina īpašas vajadzības***; arī piekļuvi izglītībai nedrīkst paredzēt diskriminējošā veidā.*** Dalībvalstis var paredzēt atšķirīgu attieksmi saistībā ar piekļuvi izglītības iestādēm reliģijas vai pārliecības dēļ.

Pamatojums

Eiropas Savienībai jānodrošina, ka visiem tās iedzīvotājiem ir vienlīdzīga piekļuve informācijai, plašsaziņas līdzekļiem, izglītībai un kultūras priekšmetiem. (Skat. arī — rakstisks ziņojums 0099/2007 par visu publisko televīzijas raidījumu nodrošināšanu ar subtitriem).

Grozījums Nr. 14

Direktīvas priekšlikums
5. pants

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
Vienlīdzīgas attieksmes princips nekavē dalībvalstis saglabāt vai pieņemt īpašus pasākumus, lai nepieļautu vai kompensētu trūkumus, kas saistīti ar reliģiju vai pārliecību, invaliditāti, vecumu ***vai*** dzimumorientāciju, un lai praksē nodrošinātu pilnīgu vienlīdzību.	Vienlīdzīgas attieksmes princips nekavē dalībvalstis saglabāt vai pieņemt īpašus pasākumus, lai nepieļautu vai kompensētu trūkumus, kas saistīti ar reliģiju vai pārliecību, invaliditāti, vecumu***,*** dzimumorientāciju ***vai dzimumu***, un lai praksē nodrošinātu pilnīgu vienlīdzību.

Grozījums Nr. 15

Direktīvas priekšlikums
7. pants – 1. punkts

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
1. Dalībvalstis nodrošina, ka visām personām, kuras uzskata, ka tām nodarīts kaitējums, jo nav piemērots vienlīdzīgas attieksmes princips, ir pieejamas tiesas un/vai administratīvas procedūras, tostarp, ja dalībvalstis uzskata par vajadzīgu, samierināšanas procedūras, lai panāktu šajā direktīvā noteikto pienākumu izpildi, pat ja tās attiecības, kuru ietvaros, iespējams, notikusi diskriminācija, ir izbeigtas.	1. Dalībvalstis nodrošina to, lai visām personām, kas uzskata sevi par cietušām tāpēc, ka viņām nav piemērots vienlīdzīgas attieksmes princips, arī pēc to attiecību izbeigšanās, kurās iespējams ir notikusi diskriminācija, lai panāktu šajā direktīvā paredzēto pienākumu izpildi, ir pieejamas tiesas un/vai administratīvās procedūras, to skaitā samierināšanas procedūras gadījumos, kad dalībvalstis tās uzskata par lietderīgām. ***Dalībvalstis nodrošina to, ka nenotiek nodalīta diskriminācijas iemeslu izskatīšana.***

Grozījums Nr. 16

Direktīvas priekšlikums
12. pants – 1. punkts

Komisijas ierosinātais teksts	*Grozījums*
1. Dalībvalstis izraugās struktūru vai struktūras, kuru uzdevums ir veicināt vienlīdzīgu attieksmi pret visām personām neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma ***vai*** dzimumorientācijas. Šīs struktūras var būt to iestāžu daļa, kuras valsts mērogā atbild par cilvēktiesību aizsardzību vai indivīda tiesību aizsardzību, ieskaitot tiesības, kas paredzētas citos Kopienas tiesību aktos, tostarp Direktīvā 2000/43/EK un 2004/113/EK.	1. Dalībvalstis izraugās struktūru vai struktūras, kuru uzdevums ir veicināt vienlīdzīgu attieksmi pret visām personām neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes**,** vecuma dzimumorientācijas**,** ***vai dzimuma***. Šīs struktūras var būt to iestāžu daļa, kuras valsts mērogā atbild par cilvēktiesību aizsardzību vai indivīda tiesību aizsardzību, ieskaitot tiesības, kas paredzētas citos Kopienas tiesību aktos, tostarp Direktīvā 2000/43/EK un 2004/113/EK.

PROCEDŪRA

Virsraksts	Vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošana neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas
Atsauces	COM(2008)0426 – C6-0291/2008 – 2008/0140(CNS)
Komiteja, kas atbildīga par jautājumu	LIBE
Atzinumu sniedza Datums, kad paziņoja plenārsēdē	CULT 2.9.2008
Atzinumu sagatavoja Iecelšanas datums	Lissy Gröner 15.9.2008
Izskatīšana komitejā	1.12.2008
Pieņemšanas datums	20.1.2009
Galīgais balsojums	+: 25 –: 1 0: 0
Deputāti, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Maria Badia i Cutchet, Ivo Belet, Guy Bono, Marie-Hélène Descamps, Věra Flasarová, Milan Gaľa, Vasco Graça Moura, Lissy Gröner, Luis Herrero-Tejedor, Ruth Hieronymi, Mikel Irujo Amezaga, Ramona Nicole Mănescu, Manolis Mavrommatis, Ljudmila Novak, Doris Pack, Zdzisław Zbigniew Podkański, Pál Schmitt, Hannu Takkula, Thomas Wise, Tomáš Zatloukal
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Gyula Hegyi, Nina Škottová, László Tőkés, Ewa Tomaszewska, Cornelis Visser
Aizstājēji (178. panta 2. punkts), kas bija klāt galīgajā balsošanā	Maria Berger